

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI

GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN
BÜTÜNLEŞMİŞ İMGELERİ

Tülin AŞLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doçent Nuray AKKOL

Çankırı-2024

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI

GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN
BÜTÜNLEŞMİŞ İMGELERİ

Tülin AŞLAR
0000-0002-9741-348X

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doçent Nuray AKKOL

Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı

Çankırı- 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	II
TEZ KABUL VE ONAY	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	VII
GÖRSELLER LİSTESİ	VIII
1.GİRİŞ	1
2. FELSEFEDE VE MİTOLOJİDE HAYVAN VE İNSAN	3
2.1. FELSEFEDE HAYVAN VE İNSAN.....	3
2.2. MİTOLOJİDE HAYVAN VE İNSAN	6
3. GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN BÜTÜNLEŞMESİ	11
3.1. 1960 ÖNCESİ GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN BÜTÜNLEŞMİŞ İMGELERİ.....	11
3.2. 1960 SONRASI GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN BÜTÜNLEŞMİŞ İMGELERİ.....	21
4. KİŞİSEL ÇALIŞMALAR	35
5. SONUÇ.....	50
KAYNAKÇA	51
ÖZGEÇMİŞ.....	57

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “*Görsel Sanatlarda Hayvan ve İnsanın Bütünleşmiş İmgeleri*” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen sürede bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Tülin AŞLAR

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Enstitümüz Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı öğrencisi Tülin AŞLAR tarafından hazırlanan *Görsel Sanatlarda Hayvan ve İnsanın Bütünleşmiş İmgeleri* başlıklı bu çalışma, 25/06/2024 tarihinde yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Danışman	: Doç. Nuray AKKOL	İmza:
Üye	: Doç Üyesi Esra Ertuğrul TOMSUK	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Aysun CANÇAT	İmza:

ONAY

Bu tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yönetim Kurulunun 12/06/2024 tarih ve 19 sayılı kararıyla belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ersoy YILMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyacağım, danışmanlığımı üstlenen sayın Doç. Dr. Nuray AKKOL'a rehberliği ve destekleri için sonsuz teşekkür ediyorum. Araştırmada kullanılan ölçekle ilgili yardımlarını esirgemeyen Sayın Mustafa Gürbüz BEYDİZ'e, çalışmalarımda bana yön gösteren, desteğini ve emeğini esirgemeyen Sayın Rıza Tan Buğra ÖZER'e, yüksek lisans eğitimim boyunca tecrübeleriyle ışık tutan, yüreklendirici sözleriyle akademik yolda yürüme şevki kazandıran hocam Dilek ÖCALAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Son olarak, hayatım boyunca beni destekleyen ve haklarını asla ödeyemeyeceğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

25/06/2024

Tülin AŞLAR

ÖZET

Tezin Başlığı : Görsel Sanatlarda Hayvan ve İnsanın Bütünleşmiş İmgeleri

Tezin Yazarı : Tülin AŞLAR

Danışman : Doç. Nuray AKKOL

Tezin Türü : Yüksek Lisans Tezi

Bu çalışmada geçmiş dönemlerden günümüze uzanan hayvan ve insanın bütünleştirilmiş imgelerinin görsel sanatlara yansımaları araştırılmıştır. İlk olarak felsefede hayvan ve insana bakış açısı üzerinde durulmuştur. Felsefede filozofların ortaya attıkları farklı düşünceler incelenmiştir. Ardından mitolojide insan ve hayvanın bütünleşmiş imgeleri araştırılmıştır. Üçüncü bölümde görsel sanatlarda 1960 öncesi ve 1960 sonrasında insan ve hayvanın bütünleşmiş tasvirleri incelenmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümü araştırmacının konuyla bağlantılı çalışmalarını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar, hayvan imgesi, insan imgesi, hayvan ve insan

ABSTRACT

Thesis Title : Integrated Images of Animals and Humans in Visual Arts

Author : Tülin ALAR

Supervisor : Do. Dr. Nuray AKKOL

Thesis Type : Master's Thesis

In this study, the reflection of the integrated images of animals and humans from the past to the present on visual arts has been studied. Initially, the perspective of animal and human in philosophy has been examined. Different ideas put forward by philosophers in philosophy have been analyzed. In the next stage, the integrated images of human and animal in mythology have been researched. In the third part, the integrated depictions of human and animal in visual arts before and after 1960 have been analyzed. Last but not least, the fourth part of the study consists of the researcher's studies related to the subject.

Keywords: Visual Arts, animal image, human image, animal and human

KISALTMALAR

BKZ.

Bakınız

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 2.1. “Tanrıça Nü Wa” (Yavuz, 2022)	7
Görsel 2.2. Bartolomeo Manfredi, “Eros’un Cezalandırılması” (Bartolomeo Manfredi - Aşk Tanrısı Cezalandırıldı, 2018).....	9
Görsel 3.1. Gustave Moreau, “Oedipus ve Sfenks” (İndirkaş, 2016).....	11
Görsel 3.2. Pablo Picasso, “Faun Uyuyan Kadını Açığa Çıkıyor” (Faun Revealing a Sleeping Woman, 2024).....	13
Görsel 3.3. Herbert James Draper, “İkarus İçin Ağıt” (Herbert Draper - The Lament for Icarus, 2013).....	14
Görsel 3.4. Max Ernst, “Kutsal Konuşma” (Kaya, 2022).....	15
Görsel 3.5. Merisi Da Caravaggio, “Medusa” (Medusa by Caravaggio, 2008).....	16
Görsel 3.6. Jan Brueghel ve Peter Paul Rubens, “Pan and Syrinx (II)” (Jan Brueghel (II) & Peter Paul Rubens- Pan and Syrinx, 2017).....	17
Görsel 3.7. Salvador Dali, “Atomic Leda” (Leda Atomica, 2023).....	18
Görsel 3.8. Pablo Picasso, “Minotaure”(Pablo Picasso Minotaure Collage, 2010).....	20
Görsel 3.9. Rudolf Hausner, “Adam und Pegasa” (Vergangene Auktion, 1995).....	21
Görsel 3.10. Patricia Piccinini, “The young family” (Patricia Piccinini, 2007).....	22
Görsel 3.11. Necla Rüzgar, “fauna I.” (Necla Rüzgar Fauna, 2015)	23
Görsel 3.12. Oleg Kulik, “Ben Amerika’yı Isırırım, Amerika Beni”(Sezer, 2021).....	24
Görsel 3.13. Rıza Tan Buğra Özer, “Yoga” (Özer, 2014).....	26
Görsel 3.14. Şevket Arık, “Sürü” (Arık, 2006).....	27
Görsel 3.15. Elif Varol Ergen, “isimsiz” (The Recent Illustrations Of Elif Varol Ergen, 2019).....	28
Görsel 3.16. Isabelle Albuquerque, “Orgy For 10 People in One Body” (Isabelle Albuquerque, Orgy for 10 people in One body, 2020).....	29
Görsel 3.17. Kate Macdowell, “Subversive Suburbia” (Tag: Kate Macdowell, 2019).....	30
Görsel 3.18. Uffe Isolotto, “We Walked the Earth” (We Walked the Earth, 2022).....	31
Görsel 3.19. William Wegman, “Man Ray” (William Wegman, 2023).....	33
Görsel 3.20. John Isaacs, “Maymun” , (John Isaacs, 1995).....	34
Görsel 4.1. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series”, 2022.....	36
Görsel 4.2. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series” detay 1. (balık gözü).....	37
Görsel 4.3. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series” detay 2. (kertenkele gözü)	37

Görsel 4.4. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series”, detay 3. (tokay kertenkelesi gözü). 38	38
Görsel 4.5. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series”, detay4. (balık gözü). 38	38
Görsel 4.6. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”2022. 39	39
Görsel 4.7. Tülin Aşlar, ”Animal and Human Eyes”, detay 1. 40	40
Görsel 4.8. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”, detay 2 40	40
Görsel 4.9. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”, detay 3. 41	41
Görsel 4.10. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”, detay 4..... 41	41
Görsel 4.11. Tülin Aşlar, “Aidiyet” 2021. 42	42
Görsel 4.12. Tülin Aşlar, “Küpeliler”, 2022. 43	43
Görsel 4.13. Tülin Aşlar, “Küpeliler”, detay..... 44	44
Görsel 4.14. Tülin Aşlar, “Küpe 2”, 2022..... 45	45
Görsel 4.15. Tülin Aşlar, “Renkli Küpeliler”, 2019..... 46	46
Görsel 4.16. Tülin Aşlar, “Absurd”, 2022..... 46	46
Görsel 4.17. William Wagmen “Polaroids” (Hutton, 2018) 47	47
Görsel 4.18. Tülin Aşlar, “Absurd”, Detay 1. 48	48
Görsel 4.19. Tülin Aşlar, “Absurd”, Detay 2. 48	48
Görsel 4.20. Tülin Aşlar, “Absurd”, Detay 3. 49	49

1.GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan bu yana insanın en yakınında hayvanlar olmuştur. Hayvanlar da insanlar gibi dünyanın merkezindeydiler. Onlar da insanlar gibi doğup ölürlerdi. Hayvanların da sezgileri vardı. Hayvanın kanı da insan kanı gibi akıyordu. Hayvan da insan gibi bilinçliydi. Hayvan ve insanın bakışlarının aynı olduğu kabul edilmekteydi. Hayvanların merkezde olmalarının başlıca sebebi insanların onlara yaşamsal fonksiyonlarını yerine getirmek için ihtiyaç duymalarından ötürüdür. Hayvan ve insan arasında çok fazla benzerlik olmasına rağmen, insan kendisini üstün tutmayı başarmıştır. Fakat insanla hayvan arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da vardı. Bu benzerlikler ve farklılıklar yaşam boyu sorgulanmış ve incelenmiştir. İnsanların kendilerini hayvanlardan üstün tutmayı başarmalarının temel sebebi ve farkı Agamben'e göre "DİL"dir. Hayvanların dilinin olmaması insanların dışında kalmasının nedeni olmuştur. Bu benzerlikler ve farklılıklar sanatın bir parçası olmayı başarmıştır. Öyle ki görsel sanatların ilk parçası kabul edilen resim sanatının, ilk tasvirleri de hayvandı. Bununla birlikte ilk boyanın da hayvan kanından yapıldığı düşünülmektedir. İnsan ve hayvan arasında kurulan bağ ve dostluktan dolayı yine sanatta kullanılan ilk metaforun da hayvan olduğu bilinmektedir.

Yapılan bu çalışma görsel sanatlarda geçmişten günümüze insan ve hayvanın bütünleşmiş bir biçimde tasvir edilmesini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın metodu nitel araştırma yoluyla ilerlemiştir. Çalışmanın kavramsal yönünü incelemede belge analizi tekniği kullanılmıştır. Tez, makale, yerli ve yabancı kitap, dergi gibi bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır. Belirlenmiş olan görsel ve yazılı kaynaklardan dolaylı ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda araştırmanın kavramsal çerçevesini destekler nitelikte kişisel çalışmalarım yer almaktadır.

Çalışma beş temel bölümden oluşmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde giriş, ikinci bölümünde felsefede hayvan ve insan, mitolojide hayvan ve insanın bütünleşmiş

imgeleri incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde 1960 öncesi sanatta hayvan ve insanın bütünleşmiş imgesi ve 1960 sonrası sanatta hayvan ve insanın bütünleşmiş imgesi görsel ve yazılı kaynaklar doğrultusunda incelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise araştırma süresi boyunca incelenen filozoflardan, sanatçı ve eserlerinden esinlenerek üretilen kişisel çalışmalarıma yer verilmiştir. Çalışmanın 5. Bölümünde araştırmaların sonunda varılan sonuç kısmına yer verilmiştir.

2. FELSEFEDE VE MİTOLOJİDE HAYVAN VE İNSAN

2.1. FELSEFEDE HAYVAN VE İNSAN

Felsefede insan ve hayvanın yer aldığı durumlara bakıldığında, İnsan hayvandan çok önce yaratılmış varlıklardır. Tarihten önce insanların varoluşu bilinmektedir. Hayvanların çağıl insanlara benzeyerek ortaya çıkışı ilk olarak yaklaşık 2,5 milyon yıl evvel gerçekleşmiştir. Fakat hayvanlar ve insanlar sayılamayacak nesil boyunca aynı ortamı paylaştıkları, çok sayıda canlıdan ayrılmamışlardır (Hararı, 2015, s. 19). Ancak Batı Avrupa ve Kuzey Amerika’da, 19. yüzyıl döneminde başlayan insan ve doğa arasındaki uyuşmanın sonlandırılması 20. yüzyıl kapitalizmiyle tamamlanmıştır. Bu ayrılıştan önce insanların en yakını hayvanlardı (Berger, 2017, ss.18-25). Bu ayrılıştan sonra ise hayvan ve insan arasındaki uzaklığın boyutu giderek artmış, insan kendini hayvandan ayırıştırıp üstün tutmuştur.

Hayvanlar da tıpkı insanlar gibi ürerler, ölürler ve sezgileri vardır. İnsanlığın oluşumundan bir süre sonra, insanların etrafında ilk olarak hayvanlar var olmuştur. Dünyanın merkezini insanlarla birlikte hayvanlarda paylaşmaktadır. İnsanların merkezde olmalarının başlıca sebebi ise üretim ve ekonomi olmuştur. İnsanlar ulaşım ile birlikte fizyolojik gereksinimleri için her zaman hayvana ihtiyaç duymuşlardır. Hayvanlar insanların dünyasına ilk olarak deri, boynuz ve et olarak girmesinin yanı sıra haberciler olarak da girmişlerdir.

Berger’e göre bir hayvan insanlara oranla başka bir hayvana, insana veya nesneye görme açısından daha duyarlı ve açıkgozlüdür. Hayvanın insana bakışında, başka bir varlığa bakışını karşılaştırdığımızda ayırt edilecek bir farklılık yoktur. Hayvan ve insan birbirlerini bakışlarıyla şaşırtabilirler. İnsan çevresindeki varlıklara, o varlığın ne yapacağını bilmediği takdirde korkuyla bakar. Bu sebepten ötürü hayvanın görüşü de, insanın bakışıyla aynıdır. İnsanlarda korku, türlerine has bir olguyken, hayvanlarda bir belirtiyeye tepkidir. Korkunun kaynağı insan ve hayvana atfedilen gücün aynı olmamasındandır. Farklı güce sahip iki hayvanın birbirlerine bakışları karşılaştırıldığında, bu bağlantı daha da anlaşılır. Bir insanla başka bir insanın arasındaki uçurumun dil olduğu kabul edilir. Buna rağmen karşılaşan iki insan arasında düşmanlık da olsa, farklı dillerde konuşuyor da olsalar dilin varlığı birbirlerinin

varlığını kabul etmelerini sağlar. Hayvanın dilinin olmaması insanın her zaman dışında kaldığını, ondan ayrı olduğunun en belirgin kanıtıdır. Fakat hayvanın dilinin olmaması yani konuşamıyor olması, insanla arasında süreklilik sağlayan bir uzaklığa sebebiyet vermiştir. Aralarındaki dil farklılığı hayvan ve insanın yaşamının hiçbir şekilde karşılaştırılmaması gerektiğini savunur. Yaşamlarının aynı zamanda aynı dünya içinde paralel bir şekilde devam ettiği düşünülür. Fakat ölümden sonra bu paralelliğin son bulduğu düşüncesi de vardır (Berger, 2017, ss.18-25). İnsanların ölümden sonra bedenlerinin ve ruhlarının tekrar dirileceği inancına karşın hayvanların ölümlerinden sonra kendilerine mahsus bir alemde sonsuz yaşamlarının var olacağına inanılmaktadır.

Agamben'e göre ise hayvan ve insanı birbirinden ayıran temel şey dildir. Fakat bu durum ne insana ne de hayvana yüklenilecek bir durum değildir. Dil unsuru ortadan kaldırılacak olursa hayvan ve insanın arasındaki bağ farklılık gösterir. Bu durum sonucunda hayvanın insanlaşması veya insanın hayvanlaşması sonucunu doğurabilir. İnsan ve hayvan her zaman her koşulda, her ihtimallerde bir çatlağın kapatılacak olan iki ayrı taraflarıdır (Agamben, 2018, s. 41). Agamben'in bu görüşüne göre hayvan ve insanı birbirinden ayıran temel şey dil olsa bile tek şey değildir. Dil ortadan kaldırıldığında hayvan ve insan arasındaki farklılıklar yok olmuş sayılmaz.

Hayvanların insanlara sunduğu dostluk insanların hayvanlara sunduğu dostluktan çok daha farklıdır. İnsanlığın hayvanlarla olan dostluğu insanların yalnızlığına atfedilmiş bir dostluktur. Hayvanların konuşmamalarına rağmen insanlarla dostluğu, insanın insana olan dostluğuyla eşit derecede hissedilmiştir. Hatta çoğu zaman konuşma yeteneğine sahip olmayanın hayvan değil insan olduğu düşüncesine kapılmıştır Berger. Hayvanların insanlara benzerlikleri ile benzemeyen özelliklerinin gizemi neydi? Bu soruya verilen yanıt Antropolojinin tamamıydı Berger'e göre. Bütün bu gizem insanlığın başlangıcıyla bağlantısı olan hayvanla alakalıydı. Hayvanların insanlara benzer yanları kadar benzemeyen yanları da olduğu için insanlığın kendi başlangıcının farkına varmasında aracı oldular. İnsanlık hayvanlara hem tapan hem de onları yiyen bir anlayış içerisindeydi. Bir köylü bir domuzu, ineği seviyor besliyor daha sonra onu öldürüp pişirip yiyordu veya kurban ediyordu. Bu tezatlık günümüzde devam edip, hayvanlarla birlikte yaşayan ve onlardan faydalanan insanlarla doludur. Hayvanın kanı da insan kanı gibi akıyordu. Hayvan ve insan

arasındaki benzerliklerle birlikte benzemeyen tarafları arasındaki paralellik bu meseleyle birlikte sorgulanmaya ve bu sorulara cevap aranmaya başlanmıştır (Berger, 2017, ss.18-25).

Görsel sanatlara geldiğimizde, görsel sanatların ilk parçası olan resim sanatının yansıttığı ilk mesele de hayvandır. John Berger'e göre yüksek ihtimalle ilk boya da hayvan kanına aittir. Sanatta kullanılan ilk metaforun da yine hayvan olduğunu düşünmektedir. Bunun başlıca sebebi ise insan ve hayvan arasında bağ kurulmasıydı. İnsan kendisini başlarda hayvanla aynı hissedip öyle görse de zamanla kendisini hayvandan ayırmıştır ve üstün görmüştür. Hayvanları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya başlamıştır.

Hayvan ve insanı birbirinden ayıran temel şeylerden bir diğeri ise harekettir. Aristoteles bugüne kadar hayvanların hareketlerinin tamamının genel bir prensibi olduğunu bu sebepten ötürü kendi kendisini hareket ettiren akinetonun gerekliliğini söyler. Bazı hayvanlar yürüyerek, bazıları uçarak, bazıları da yüzerek veya benzeri tekniklerle hareketlerini sağlarlar. Fakat Aristoteles'e göre hayvan veya insanın hareket etmesini temel ve kurama dayalı olarak incelemek yetersizdir.

Hayvanın bir eklemine hareket etmesi durumunda diğer eklemlerin hareketsiz kalması söz konusudur. Eklemde hareket eden bölüm büküldüğünde ona bağlı olan başka eklemi hareketsiz kalmaktadır. Aristoteles bu durumu bir çemberdeki AD hattının durağan kaldığında B hattının hareket etmesi nedeniyle AC hattını oluşturmaya benzetmektedir. Yine bir örnekle bir bacak bütünüyle hareket ettirildiğinde kalça durağan kalacaktır. Ayağın yalnızca ön kısmı hareket ettirildiğinde ise diz durağan kalır. Bir kolun bütünü hareket ettirilirse omuz durağan kalır. Kolun yalnızca ön kısmı hareket ettirildiğinde ise dirsek hareketsiz kalır. Bunlardan çıkartılan sonuç, bir parçanın devinim kökenine bağımlı olarak hareket etmesi, parçanın herhangi bir varlığa yaslanarak bütünsel şekilde veya parça halinde hareket ettirilmesi için hayvanın kendinde olan hareketsiz parçaya sahip olması şarttır. Aslında tüm bunlar yalnızca hayvan hareketi üzerine değil, evren hareketiyle alakalıdır (Aristoteles, 2011, ss. 29-46).

Hayvan eylemleri kuklaya benzetilir. Her zaman bir etki tarafından eyleme geçtiği bilinir. Hayvanın ilerleyebilmesi ve hareket eylemini sağlayabilmesi için bedeninde

hareketsiz bir parça olması şarttır. Aristoteles'in görüşüne göre denizin mukamevet göstermediği durumda yüzmenin, havanın mukamevet göstermediği durumlarda da uçmak mümkün değildir. Yani mukamevet ve durağanlık devinimsiz olana bağlıdır.

Tüm bunlardan mutlak suretle devinme hali olmayan bir varlık hareket halinde olan nesnenin bir parçası olamaz. Bir hayvan hareket ettiğinde veya bir uzvunu hareket ettirirken kesinlikle bir yere dayanır. Aynı zamanda dayandığı varlık da hareket halinde olmaz. Devinim halinde olan cansız nesnelere geldiğimizde bu varlıkların iki farklı yanı olup olmadığına bakılmaksızın onlar da bir yere dayanmak mecburiyetindedir. Tüm cansız nesneler devinim halinde olabilmeleri için farklı bir varlığa ihtiyaç duyarlar. Evrende var olan bütün cansız nesneler hareket edebilmeleri için başka varlıklara ihtiyaç duyarlar. Hayvanların hareket etmelerinde ise vücutlarında durağanlığa sebep olan bir uzva ve dayanmalarını sağlayacak herhangi bir varlığa gereksinim vardır (Aristoteles, 2011, ss. 29-46).

2.2. MİTOLOJİDE HAYVAN VE İNSAN

Yapılan araştırmalara göre hayvan ve insanın bütünleşmiş imgeleri en çok Yunan mitolojisinde yer almıştır. Beydiz'e göre bu mitolojide insan ve hayvanın bütünleştiği yaratıklardan en sevilenleri grifonlar ve bir diğeri de Kentaurlardır. Kentaurlar bedenlerinin yarısı insan yarısı at olarak tasvir edilmişlerdir. Genellikle alkol içen ve dövüşen özelliğe sahiptirler. Eserlerde ellerinde içki testileri ve ağaç dallarıyla tasvir edilmişlerdir. Rivayetlerden birinde İksion Hera'ya aşık olmuştur. Buna öfkelenen Zeus, İksion'a amacını öğrenmek üzere Hera görünümüne bürünen bir bulut göndermiştir. Bunun sonucunda bulutla birleşen İksion'dan Kentaurlar dünyaya gelmiştir. Cinsel dürtülerinin çiğ et yiyerek ölçsüz hale geldiği bilinir. Bir rivayete göre Lapitlerin kralı olan Peirithoos, Hippodameia ile evlendiklerinde düğününe Kentaurları'da davet etmiştir. Fakat düğünde sarhoş olan Kentaurlar Hippodameia'yı taciz etmişlerdir. Bu durum Kentaurlar ve Lapitler arasında büyük bir düşmanlık ve savaşın başlamasına sebep olmuştur. Kentaurlar savaş sonucunda yenilgiye uğramış ve ardından Pelion ormanlarına sürdürülmüşlerdir. Kentaurlar içinde güzel huylu olanları da vardır. Pholos ve Kheiron, Kentaurların güzel karakterli olanlarındandır (Beydiz, 2016, s. 48).

Görsel 2.1. “Tanrıça Nü Wa” (Yavuz, 2022).

Çin mitolojisinde yer alan Tanrıça Nü Wa karakteri bedeni yılan, başı insan başı olarak tasvir edilmiştir. (Bkz. Görsel 2.1) Pan Gu efsaneye göre yeryüzü ve gökyüzünü birbirlerinden ayırmıştır. Bunun sonucunda yorgun düşen Pan Gu vücudundan gezegenin doğası olan dünyayı yaratmıştır. Tanrıça Nü Wa da kendi elleriyle sarı topraktan insanlar yaratmıştır. Bu yüzden insanı kendi imkan ve emekleriyle oluşturan Nü Wa Çin Mitolojisinde önemli bir yere sahiptir. Nü Wa yaratıcı kimliğinden ötürü kadına ayrı bir anlam yüklediği ve kadına özel güç verdiği bilinmektedir. Tanrıça Nü Wa insanı yaratırken toprağı kendi elleriyle yoğurduğu için çok yorulduğu bilinir. Bu yüzden sarı topraklara bir ip atarak daha hızlı bir biçimde daha fazla insan yaratmıştır. Nü Wa’nın kendi elleriyle yarattığı insanlar köklü, soylu insanları, iple yarattığı insanlar ise halk katmanını temsil etmiştir. Bu durum Çin’in toplumsal sınıflaşmasının kadının emeğinin sonucu olarak yorumlanmıştır (Yılmaz, 2018, ss. 23-24).

Başka bir efsanede Nü Wa ilk insanların yaratıcısıdır. Efsaneye göre Nü Wa yeryüzündeki çeşitli bölümlerin yapımının sarı kilden olduğunu anlamıştır. Sarı kilden biraz alarak ona yeni bir form vermeye çalıştı bir süre sonra kilden yeni bir

form oluşturdu. Yere bıraktığı bu form bir süre sonra hareket etti. Nü Wa ilk olarak erkek insan yarattı. Yarattığı bu figür ortalıkta gezinip eğlenmeye başladı. Nü Wa bu yaratımından ötürü mutluluk duydu. Daha sonra bu formda daha fazla figür yaratmaya başladı. Çin Mitoloji inanışına göre kadın ve erkek cinsiyetini yaratan ilk tanrı Nü Wa'dır. Yarattığı bu insanlar yıllarca yeryüzünü dolaşıp farklı yerleşim yeri keşfettiler. Yarattığı insanlar mutluydu, Nü Wa da yeryüzüne gelir onları ziyaret ederdi, mutluluklarını görür o da mutluluk duyardı. Fakat zamanla yarattığı insanların yaşlandıklarını ve öldüklerini fark etti. Bunun üzerine insanlara çocuk yapma gücü verdi. Nü Wa yeryüzünde sürekli bir yaşamın süreceğini bilmekten mutluluk duymuştu. Nü Wa tasvirlerinde vücudu yılan, başı insan biçiminde melez bir figür olarak yer almıştır (Wilinson ve Philip, 2010, ss.172-173). Nü Wa'nın bedeninin yılan olarak tasvir edilmesinin temel sebebi yılanın doğurganlığı, ölümsüzlüğü ve ilimi temsil etmesidir. Başının kadın olarak tasvir edilmesinin sebebi ise kadının doğurgan olması ve insan soyunu sürdüren yegâne varlık olmasıdır.

Görsel 2.2. Bartolomeo Manfredi, “Eros’un Cezalandırılması” (*Bartolomeo Manfredi - Aşk Tanrısı Cezalandırıldı*, 2018).

Mitolojide bedeni insan ve hayvana ait karışık uzuvlarla bütünleşmiş olarak tasvir edilen Eros, (Bkz. Görsel 2.2.) ilk çağlardan bu yana kainata üremeyi, çoğalmayı ve birleşmeyi gerçekleştiren aşk tanrısı olarak bilinmektedir. Yazarı Platon olan “Şölen” isimli kitapta, kişiler aşkın tanımını kendilerince farklı şekillerde yapmıştır. Kitapta yer alan Diotima’nın görüşünce, Eros tanrı değildir. Bir faniyle- sonsuz yaşama sahip olma arasında bir varlıktır.

Yunan mitolojisinde Eros’un varoluşunu betimleyen bir hikaye üretilmiştir. Buna göre Eros bolluk tanrıçası Poros ile fakirlik tanrıçası Penia’nın çocuklarıdır. Fakirlik ve zenginlikten dünyaya gelen aşk hayatı da buna göre şekillenmiştir. Aşkın her koşulda yoksul olduğunu savunur. Eros’un zanettiği gibi zarafetli ve nahif değildir. Aksine aşk bayağı ve pis olandır. Eros dışarıda, sokaklarda, evi barkı olmadan yaşar. Bu özellikleri ile annesi ile özdeşleşir. Mükemmelin peşinde olmasıyla, yeni düşünceler ortaya koymasıyla, güçlülüğüyle, büyücülükte olan tecrübesiyle, kurduğu tuzaklarla da babasına çektiği taraflarıyla özdeşleşir. Fani ve sonsuz yaşama aynı anda sahip olan Eros, bir anda ölüp dirilebilir. Böylelikle bu hikaye bize sevginin, hem varlık içinde hem de yokluk içinde olduğunu anlatır. Diğer mitolojik

hikayelerde Eros, Hermes ve Aphrodite'nin oğlu olmasıyla, aynı zamanda İris ve Bilethia'nın da çocukları olduğu bilinir. Çeşitli mitolojik hikayelerde farklı karakterlerin çocuğu olarak bilinmesi, Eros'un çok yönlü olduğunu kanıtlamaktadır. Eros kanatları olan, , insanlara okunu saplayan, onları yaralayan, alaycı ve tehlikeli bir tanrı olarak günümüze ulaşmıştır (Suad, 2017, ss. 22-24).

Eros bu vahşi eylemleriyle hayvansı, alaycı olmasıyla da insansı davranışlar sergilemektedir. Hayvan ve insanın bütünleşmiş bir imgesi olan Bartolomeo Manfredi'ye ait, "Eros'un Cezalandırılması"adlı eser ,Eros'un vücudunda hayvan kanatları ve yüzünde insana ait son derece korkulu bir ifadeyle olağanüstü biçimde tasvir edildiğini görmekteyiz. İzleyiciyi Eros'un cezalandırılmasının ardındaki gerçekliği ve duygusal derinliği düşünmeye iter.

3. GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN BÜTÜNLEŞMESİ

3.1. 1960 ÖNCESİ GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN BÜTÜNLEŞMİŞ İMGELERİ

Görsel 3.1. Gustave Moreau, “Oedipus ve Sfenks” (İndirkaş, 2016)

Sanatçı Gustave Moreau Yunan mitolojisinden etkilenecek yaptığı “Oedipus and Sfenks” adlı eserin en temel özelliği soldaki figürün yarı hayvan, yarı insan olmasıdır. Figür saçları ve portresi ile kadın özelliklerine sahipken bedeninde görkemli hayvan kanatları mevcuttur. Bu figürün bedeni ise aslan ve yılan birleşiminden oluşmaktadır. Figürün aslanla birleşimi egemenliği, yılanla birleşimi de bilgeliği temsil etmektedir (Bkz. Görsel 3.1) .

Yunan mitolojisinde Oedipus, Thebai kralı olan Laios’un çocuğudur. Fakat Oedipus henüz anne karnındayken biliciler babasını öldürmüş ve biyolojik annesi ile evlendireceğini bildirmişlerdir. Bu şanssız kaderinden ötürü Oedipus doğduğu an Thebai’den alınıp, çok uzaklara Delphoi’ye götürülmüştür. Oedipus’u orada bir çoban bulup büyötmüştür. Artık büyömüş olan Oedipus hayat hikayesini öğrenmek

için Thebai'ye gitmiştir. Yolculuk yaptığı sırada iki adamla dövüş edip yaşamlarına son verir. Öldürdüğü adamlardan biri Oidipus'un babasıdır. Fakat Oidipus bu gerçeği bilmemektedir. Oedipus Thebai'ye gelmişti artık. Burada büyüleyici kanatlarıyla Thebai'yenin kapısını bekleyen Sfenks'e rastladı. Şehre girmek isteyen herkese bilmece soran Sfenks, doğru yanıt vermeyenleri parçalara ayırıp yer. Oedipus bilmeceleri doğru cevaplayıp şehre adım atar. Ancak doğru yanıt vermesine dayanamayan Sfenks kayalıklardan kendini atarak yaşamına son verir. Sanatçı Moreau'nun "Kırmızı kaplı defteri"nde yer alan Sfenks ile Oedipus efsanesine ait notlar bulunmaktadır. Moreau eserini yapmadan önce bu notlardan yararlanmıştı (İndirkaş, 2016, ss. 57-58).

Esere baktığımızda Sfenks ve Oedipus arasında yaklaşma söz konusudur. Sfenks güzelliğinin yanı sıra, parçalayıcı bir canlı olarak resmedilmiştir. Figürlerin dışında inci ve defne simgeleri de dikkat çekmektedir. Sphenks'in hemen ardında duran incir simgesi günahı betimlemektedir. Oedipus'un ardında yer alan defne ise, Apollon'la insanın başarısını betimlemektedir. Tüm bu simgeler dışında bir de vazö simgesi yer almaktadır. Bu vazö "Urne" ismi verilen yakılan ölülerin koyulduğu çanaktır. Bu sebepten ötürü vazoya dolanmış biçimde resmedilen yılan da ölümü simgelemektedir. Bu bağlamdan yola çıkarak "Oedipus ve Sfenks", kadının baştan çıkarıcı güzelliği ile erkek için bir tehdidi vurgulamaktadır (Babayiğit, 2022, ss. 60-61)

Moreau 1864' de "Oidipus ve Sfenks" isimli eseriyle Salon Sergisi'ne katılımını sağlayarak bütün münekkitlerin ilgi odağı olmuştur. Sanat hayatının hakiki kaynağı olarak kabul edilen bu eser Moreau'ya sanat ödülü kazandırmıştır. Bundan sonrasında Moreau'nun eserlerinin başlıca kaynakları mitoloji ve dini kitaplar olmuş ve devasa boyutlarda eserler üretmeye başlamıştır.

Görsel 3.2. Pablo Picasso, “Faun Uyuyan Kadını Açığa Çıkıyor” (*Faun Revealing a Sleeping Woman*, 2024).

Mitolojik yaratıklar geçmişten günümüze kadar sanatın her alanında kullanılmış ve bir çok dönüşüme uğramıştır. Sanatçıların çoğu eserlerinde mitolojik konuya yer vermiştir. Buna Zeus’un sürekli kılık değiştirmesi de örnektir (Bkz. Görsel 3.2). Tanrı Zeus mitolojik anlatılara göre kadınlara olan hassasiyetinden ötürü sürekli kılık değiştirir. Örneğin Antiope’yle olan hikayesinde Kentaur kılığına bürünmüştür.

Antiope’yle olan hikayesinde Kentaura dönüşmesi de bunlardan biridir. Zeus’un Kentaur görünümüne bürünüp, uyuyan Antiope’ye sinsice sokulup üstünü açarak vücudunu seyrettiği sahne bir çok sanatçı tarafından ele alınmıştır. Picasso’da bu sanatçılardan biridir. Bu hikayeyi modern biçimde ele alan Picasso’nun “Faun Uyuyan Kadını Açığa Çıkıyor” adlı eseri teknik olarak Rembrandt’ın eserine oldukça benzemektedir. Fakat Picasso’nun eserini kübist bir biçimde tasvir etmiştir. Picasso’nun çağdaş ve geleneksel sanatı harmanlayarak ürettiği Suit Vollard dizisinde Kentaur- faun tasvirleri yer almaktadır. Sanatçının insan ve hayvanın bütünleştiği figürleri tasvir edişi, yeni fikirler üretmesini ve farklı bakış açılarını harmanlayarak özgün çalışmalar üretmektedir (Öksüz, 2019, s.22).

Görsel 3.3. Herbert James Draper, “İkarus İçin Ağıt” (*Herbert Draper - The Lament for Icarus*, 2013).

İngiliz sanatçı Draper, eserinde acıklı ve çarpıcı bir biçimde, İkarus’un düşüşünü tasvir etmiştir (Bkz. Görsel 3.3). Sanatçı çoğunlukla eserlerinde edebi ve tarihi konuları işlemiştir. Fransız empresyonizmden ilham alarak sembolist bir sahne yansıtan sanatçı, diğer eserlerinde de gizemli meseleleri ele alarak mitolojik sahneleri romantizm akımıyla harmanlayarak tasvir etmiştir. “İkarus İçin Ağıt” eseri de bu yöntemle yapmıştır.

Bu eserde İkarus, kaya üzerinde ihtişamlı kanatlarıyla ölü biçimde tasvir edilmiştir. Sahneden anlaşıldığı üzere kısa bir süre önce düşen İkarus’u kayalıklara taşıyan ve oldukça üzgün görünen deniz perileri yas tutarken tasvir edilmiş bu da eserin büyüleyici tavrını destekler nitelikte olmuştur. Deniz perilerinin İkarus’un başında yas tutup onu pür dikkat incelemeleri seyircinin de ilgisinin İkarus’a yoğunlaşmasını sağlamıştır. Mitolojik hikayede İkarus’un devasa büyüklükte olan büyüleyici kanatlarının yanmasının sebebi güneşe çok yakın oluşundandır. Sanatçı eserin

görünüşünü kuvvetlendirmek için devasa kanatlar kullanmıştır. Sanatçının bu İkarus tasviri, sanat tarihinin en iyi İkarus tasvirlerinden biri olmuştur (Sadık, 2022, s. 306).

Görsel 3.4. Max Ernst, “Kutsal Konuşma” (Kaya, 2022).

Max Ernst’in bu eseri kolaj tekniğiyle oluşturulmuştur. Çeşitli fotoğrafların parçaları bir araya getirilerek resim dili ile bütünleştirilmiştir. Monokrom renklerde figürler ve koyu renk arka planın birleşimiyle figürleri vurgulamayı amaçlamıştır. Görselin tabanında yatay ve dikey çizgiler denge içinde kullanılarak mekan görüntüsü etkili bir biçimde yansıtılmıştır. Solda yer alan figür sağ kolunu hareket ettirmesi sonucunda simetriyi bozmuştur. Bu da esere hareket kazandırmıştır. Eserde sanatçının Loplop ismi verdiği kuş dikkat çekmektedir. Sanatçı “*İkinci bir kişiliği olarak tanımladığı Loplop’u, Loplop, der Vogelobre Hornebom adlı romanından ana kahramanından esinlendiğini yazar*” (Leoroy, 2006 s.2). Sanatçı bu eserinde kuş tasviri ile kendi kişiliğini yansıtmayı hedeflemiştir. Sanatçıya göre eserin sadece kadın veya kuştan ibaret olmadığını, farklı biçimlerde imgelerin birlikte oluşu çeşitli anlamları taşıdığını göstermektedir. Sanatçının eserde birden fazla kuş tasvir etmesi eserlerindeki imgeleri açık ve tanınır kılmıştır. Eserin “Kutsal Konuşma” adından yola çıkılarak dinsel konu tasvir edildiğini anlamaktayız (Kaya, 2022, ss.52-53).

Görsel 3.5. Merisi Da Caravaggio, “Medusa” (*Medusa by Caravaggio*, 2008).

Caravaggio, Medusa adlı eserini 1597 yılında yapmıştır. Yunan mitolojisinde Medusa’nın yüzü ölümlü olan insanlara kokutucu gelmektedir. Aynı zamanda Medusa, onun yüzüne bakanları birer taşla dönüştürmektedir. Medusa’nın bu kehaneti üzerine öldürülmesi için biri görevlendirilecektir. Bu haber Perseus’a ulaşır. Perseus bu kutsal sayılan görevi kendisi üstlenir. Perseus, Medusa’ya ulaşabilmek için “üç tılsım”’a sahip olmalıdır. Medusa’nın nerede olduğunu öğrenebilmek için Gorgonların kardeşi Graiai’ya gider. Daha sonra Medusa’ya gitmek için Mercury’nin kanatlı olan terliklerini ve Hades’in miğferini alır. Perseus’a Periler tarafından kılıç teslim edilir. Perseus nihayet Medusa’ya ulaşır. Başını kesmek için uyumasını beklemektedir. Medusa’ya bakamayan Perseus Athena’nın ona teslim ettiği kalkanı kullanmıştır. Medusa’yı kalkanın yansımasıyla görür. Başka efsanelerde Athena’nın Perseusa kalkanı vermesinin sebebi, Medusa’yı öldürdüğünde başını ona teslim edecek olmasıdır. Ancak Medusa başı kesilse dahi tehlikesini korumaktadır. Adı Pegasus olan atı ile Chrysaor adlı devesini ölümü esnasında imiğinden çıkarır. Fakat Medusa’nın ölümcül bakışları devam etmektedir. Perseus Medusa’nın başını kesmiştir ve Athena’ya teslim etmiştir. Athena teslim aldığı Medusa başını kalkana yerleştirmiştir. Artık Medusa “yılan saçlı kadın” olarak bilinmiştir. Medusa önceleri bakışlarıyla fanileri kör ederken başının kesilmesiyle sadece bir kalkanın yansıması olarak kalması mitin önemli noktası haline gelmiştir (Uçar, 2014, ss. 79-83). Baş

kesilen Medusa, başının üstünde dolaşan yılanlarla birlikte, kafasının arkasından akan kanlarla, ağzı açık biçimde ve kaygıyla bakarken resmedilmiştir. Bu durum Medusa'ya hüznün ve ızdırap havası katmıştır. Eserde kontrast renkleri kullanarak gerginlik artırmayı amaçlamıştır. İnsanlar tarafından gözetilen Medusa, kadın bir figür olmakla birlikte yılanbaşı ile bütünleştirilmiştir. Bu güç ile kendisine dikilen bakışlarla varlıkları taşın çevirmiştir. Medusa kadın gücünün sembolü olarak görülür. Medusa'ya atfedilen güç ve etkileyici özellikleri, korkunç ve acımasız olmasının yanı sıra kadının güçlendirilmesinde bir sembol olarak kullanılır.

Görsel 3.6. Jan Brueghel ve Peter Paul Rubens, “Pan and Syrinx (II)” (*Jan Brueghel (II) & Peter Paul Rubens- Pan and Syrinx*, 2017).

Jan Brueghel ve Peter Paul Rubens'in eseri olan, çoban ve sürü tanrısı olarak bilinen Pan'ın ismi Yunancada “Çoban” anlamına gelen “Paon kavramından gelmektedir (Cömert, 2010, s. 89). Genellikle kaynaklarda babasının Hermes olduğu geçse de bazı kaynaklarda Zeus olarak yazılmaktadır. Pan diğer tanrıların yaşadığı Olympus Dağı'nda yaşamayı tercih etmemiş Arcadiada yani dünyada yaşamayı seçmiştir. Pan iyi karakterli bir tanrı olsa da, oldukça arzuludur. Syrinx ve diğer perileri Lycaenum'dan Ladon Nehri'ne kadar takip etmesiyle ve kovalamasıyla bilinmiştir. Pan annesi Penelope'nin daha hiç kocası yokken tüm talipleriyle birlikte olması sonucunda dünyaya gelmiştir. Pan genellikle bedeninin yarısı insan diğer yarısı ise koç veya keçi olarak tanımlanmıştır. Pan genellikle tüm kadınları baştan çıkardığı bilinse de çoğu kez reddedilmiştir. “Pan ve Syrinx” efsanesi eserlerde çoğunlukla kovalama anıyla tasvir edilmiştir. Peter Paul Rubens ve Jan Brueghel the Elder'e ait

“Pan and Syrinx” adlı resim de Pan’ın Syrinx’i nehir kenarında kovalarken tasvir etmişlerdir. Brueghel kişisel çalışmalarında manzara etkili çalışmalarıyla, Rubens ise figüratif etkili çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır. Ortak çalıştıkları bu eserde de bu etkiler görülmektedir. Eserlerinde ışık gölge tekniğini etkili bir biçimde kullanan Rubens “Pan ve Syrinx” adlı eserde açık renk tonları kullanarak figürlerin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Arka planda yapılmış manzara ise koyu renk tonlarıyla işlenmiştir. Bu da manzarayı ve figürleri birbirinden etkili bir biçimde ayırmıştır (Özdemir, 2022, ss. 1300-1310).

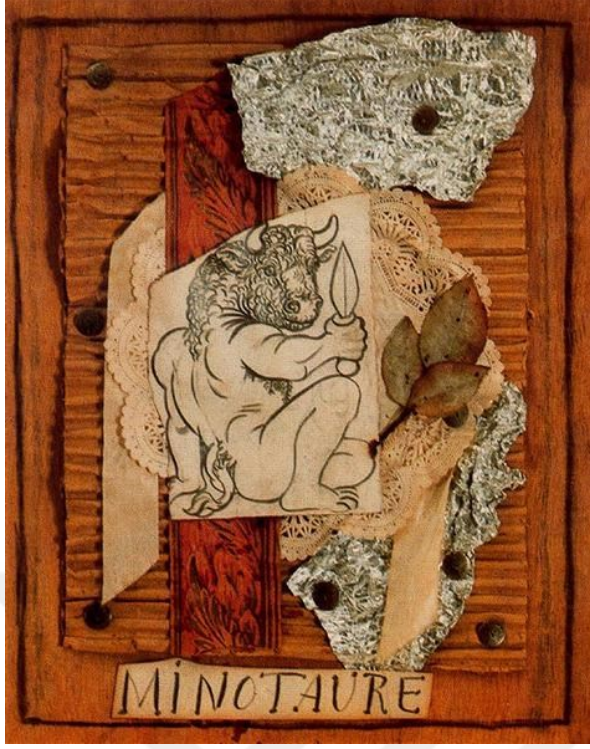

Görsel 3.7. Salvador Dali, “Atomic Leda” (*Leda Atomica*, 2023).

Salvador Dali, resim ve yazı tekniğiyle beraber birçok mitolojik konuları eser üretmiştir. Bunlardan biri de “Atomic Leda” adlı eseridir. Leda yunan mitolojisinde Aetolia kralı Th estius ve Eurithemis’in kızı olarak ele alınmıştır. Lakedaemon’dan kovulan Leda, Thestius’un sarayına alınmış ve Tyndareus ile evlenmiştir. Leda’yı gören Zeus, ona aşık olmuştur. Fakat Leda Zeus’u reddetmiştir. Bunun üzerine Zeus bir kuğu kılığına bürünerek Leda ile birlikte olmuştur. Zeus ve Leda’nın birlikteliklerinden iki adet yumurta çıkmıştır. Bu yumurtalardan her biri ikiz doğurmuştur. Bu ikizlerden biri fani, diğeri sonsuz yaşama sahiptir.

Salvador Dali, Leda adlı eserini Amerika’da yapmıştır. Resimde Leda yüzü yere gelecek biçimde, taban üzerinde oturur biçimde, ona yaklaşmış olan bir kuğunun başını tutarken tasvir etmiştir. Figürün gerisinde kalan yumurta, kitap ve cetvel ikizlerin doğumunu temsil eden metaforik aletlerdir. Resimde Dali’nin memleketi olan Norfeu Burnu’nun kayaları yer almaktadır. Matematiğin kullanımının eserin sanatsal değerinden uzaklaştırdığı düşüncesini reddeden Dali, sanat eserlerinin kompozisyonunu oluştururken hesaplamalara dayanarak yapılması gerektiğini savunur. Atomic Leda’yı da bu anlayışla birlikte, Luca Paccioli’nin tasarladığı ilahi oranla resmetmiştir. Resimde Leda ve Kuğu beşgen içinde konumlandırılarak tasarlanmıştır (*Leda Atomica*, 2023).

Dali, Atomic Leda adlı eserinin yapım sebebini şu şekilde açıklamıştır: “*Metafizikimin tanrıçası Gala’yı yüceltmek için Leda Atomica’yı yapmaya başladım ve askıya alınmış alanı yaratmayı başardım.*”

Görsel 3.8. Pablo Picasso, “Minotaure” (*Pablo Picasso Minotaure Collage*, 2010).

Picasso’nun eserlerinde, çocukken gittiği boğa güreşlerinin etkisi görülmektedir. “Minotaure” adlı eserini 1933 yılında yapmıştır. Sanatçı, boğa figürü İspanyol gücünü simgelediği için ve “Minotaure” isimli mitolojik efsaneyi çok sevdiği için, bu eseri kolaj tekniğiyle, minyatür biçiminde yapmıştır. Eseri duvar kağıdı, ipek kurdele, yaprak, gümüş ve delikli kağıtlarla yapmıştır. Eseri “Minotor” resimlerini bir araya getirmek için yapacağı kitabın kapağında kullanmıştır (Sadık, 2022, ss. 334-335). Girit Adası’nın hükümdarı olan Minos ile Pasiphae evlenirler. Evliliklerinden 8 çocukları dünyaya gelmiştir. Bunun üzerine karısına adak adayan Minos, Poseidon’dan boğa diler. Poseidon, Minos’un bu dileği üzerine ona güzel mi güzel, beyaz boğa vermiştir. Fakat Minos boğayı o kadar çok beğenir ki onu kesmekten vazgeçip bu boğa yerine başka bir boğayı kurban etmiştir. Kendisini kandırdığı için öfkelenen Poseidon, Pasiphae’yi boğaya aşık ederek Minos’u cezalandırmıştır (Sadık, 2022, ss. 334-335). Pasiphae’nin boğayla yaşadığı ilişkiden Minotauros isimli canlı dünyaya gelmiştir (Güzel, 2017, ss. 68-70). Minotor’un bedeni insan biçiminde kafası ise bir boğa biçimindedir. Pasiphae onu emzirdikçe Minotor insan eti yiyen vahşi bir yaratığa dönüşmüştür (Sears, 2019, s. 171). Bunu öğrenen Minos, Girit halkının bu olayı duymaması için bir medyuma gitmiştir.

Medyum Minos’a yardım etmiştir. Atinalı olan sanatçı Daidalus’a, onun için bir barınak yapmasını söyler. Bu istek üzerine Daidalus, labirent biçiminde, içine girenin sonsuza kadar çıkamayacağı şekilde bir saray kurmuştur. Saraya “Labyrinthos” adını vermiştir. Minos, onu bir boğayla aldatan eşini ve yarı insan yarı boğa olan Minotauros’u Labyrinthos’a hapsedmiştir (Güzel, 2017, ss. 68-70).

3.2. 1960 SONRASI GÖRSEL SANATLARDA HAYVAN VE İNSANIN BÜTÜNLEŞMİŞ İMGELERİ

Görsel 3.9. Rudolf Hausner, “Adam und Pegasa” (*Vergangene Auktion*, 1995).

Resmin merkezinde yer alan çıplak kadın figürü Havva’yı temsil eden bir tasvirdir. Sanatçı Pegasus figürünü Havva ile bütünleştirerek ilk insanın yalnızca toprak ve sudan oluşan dünyaya olan seyahatini yansıtmayı hedeflemiştir. Dünyaya geldiği ilk günde, sırtında Adem ile tasvir edilmesi esere dikkat çekici hava katmıştır. Sanatçı canlı renkleri yalnızca Havva üzerinde kullanarak insanlığın kadından dünyaya geldiği mesajını vermeyi hedeflemiştir (Babayiğit, 2022, s.106). Pegasus’un kanatlarında görülen desenlerin ve renklerin her birinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Kırmızı rengin ağırlıklı olduğu kanatlarda aşk, tutku ,heyecan ve şehveti temsil etmektedir. Bu noktada Havva’nın baştan çıkarıcı oluşuna vurgu

yapmaktadır. Kanatlarda yer alan mavi desenler esere huzur ve dinginlik katmasıyla birlikte Havva'nın sadakatini de temsil etmiştir. Havva'nın çıplak bedeni yeşil renkte tasvir edilmiştir. Bunun başlıca sebebi kadın bedeninin kendini yenileme gücüne sahip olmasıdır.

Görsel 3.10. Patricia Piccinini, “The young family” (Patricia Piccinini, 2007).

Piccinini'ye ait bu eser “Biz Bir Aileyiz” temasını barındırır. Hayvan ve insanın aile olduğunu, bunun kaçınılmaz bir öncül olduğuna vurgu yapmaktadır. Eserde görülen tuhaf dişi yaratık insan ve hayvan karışımıdır. Eseri daha etkili hale getirmek için gerçek insan saçı ve silikon malzeme kullanılmıştır. Dört çocuğu olduğu görülen anne yaratık, çocuklarını beslerken, şefkat ve sevgi dolu bir biçimde tasvir edilmiştir. Üç çocuğu yaratığın memelerini emerken diğer çocuğu oyunlar oynamaktadır. Heykelerde insan uzuvları yer alırken yüzleri domuz, koyun veya köpek şeklinde tasvir edilmiştir. Anne heykelin uzun kulakları yanaklarından aşağı doğru sarkık biçimde betimlenmiştir. Heykellerin rengi insan teni gibi tasvir edilse de dokusu kırıksıklarla birlikte hayvana ait bir doku olarak tasvir edilmiştir. Sanatçı bu heykellerle insan ve hayvanın ortak duygularını ele alarak bu duyguları yansıtmayı amaçlamıştır. Anne ve çocuk arasındaki bağı, dünyaya yeni bir canlı getirmenin

verdiği mutluluğu ifade etmiştir. Annelik içgüdüsünün hayvanda da insanda da var olduğuna vurgu yapmaktadır. Şişmiş bir karın ve şişmiş uzuvlar doğumdan sonra insanda var olan özelliklerle bağdaşmaktadır. Anne heykel insan ve hayvanın bütünleşmiş imgeleriyle bir yaratığa dönüşmüş de olsa doğal bir yapıya sahiptir. Gerçeğe yakın cilt yapısıyla, ince vücut tüyleri ve kan damarları o kadar gerçekçi tasvir edilmiştir ki, seyirci yaratıkların hareket etmesini bekler. Piccinini'nin eserlerinde yola çıktığı kavramlar bilim, etik ve özellikle de biyoteknolojiden türemektedir. Piccinini eserlerinde insanların hayvanlarla olan ilişkileri ele almaktadır. Sanatçı bu tür melez olma durumuna vurgu yaparak hayvanlarla yakınlığımızı göstererek empati kurmamızı ister. Biyolojik ve genetik araştırmaları arasındaki bağı ortaya koymak için melez heykeller yapmaktadır. Piccinini'nin melez yaratıkları, insan ve hayvanın bir bütün olduğunu, uyum içinde yaşamamız için sevginin, insan ve doğa arasındaki bağın bütünlüğünün korunmasıyla olacağını yansıtır (Guo, 2021, ss. 65-69).

Görsel 3.11. Necla Rüzgar, “fauna I.” (*Necla Rüzgar Fauna*, 2015)

Rüzgar'ın eserinde kadın ve kurt, dişi aslan, tavşan, geyik, tilki gibi hayvanların aynı vücutta var olup daha sonra ayrılarak yaşamını sürdürürler. Fakat birbirlerine olan benzerlikleri devam etmektedir. Eserde aynı renge ve tüylere sahip bu altı canlı yer almaktadır. Sanatçının “Fauna” adlı eseri “Çok Kalpli Varlık” adlı sergide yer almıştır. Sanatçı hayvan ve insan arasındaki bağı, birlikteliği ve birlikteliğin

yaratacağı güce vurgu yapıyor. Hayvan ve insan arasındaki aşıl原因an sınırları ortadan kaldırmayı ve “Çoğulcu” bir tavrı hedeflemiştir. Sanatçı eserlerinde “Kutsal” terimini ele alarak kadın ve doğa temelli biçimler yaratmaktadır. Sanatçı eserlerinde kadını ve doğayı kutsallaştırmıştır. Kadının da bir geyiğinde kutsal olarak kabul edildiğini fakat ikisinin de kurban edildiğine vurgu yapmaktadır. Sanatçının eserleri yalnızca kadın ve doğayı barındırmıyor. Sınıf ayrımlarına şiddet ve sevgiye de yer veriyor (Necla Rüzgar 1972- *İçfauna I*, 2015).

Görsel 3.12. Oleg Kulik, “Ben Amerika’yı Isırırım, Amerika Beni”(Sezer, 2021).

Sanatçı Oleg Kulik’in “Amerika’yı seviyorum, Amerika’da beni” adlı performans sanatına atıfta bulunan “Amerika’yı Isırıyorum, Amerika’da Beni” adlı eylem sanatını, bir galeride hazırlanan köpek evinde canlandırmıştır. Sanatçı performansında köpek kılığına girmiştir. Moskova’dan New York’a giderken Kulik, galeriye yaklaştığı sırada arabada tasma takıp, havlamaya başlamıştır. Sanatçının bu performansını izlemeye gelen seyircilere, öncesinde koruyucu kıyafetler giyme şartı konulmuştur. Ancak performansta gerçek bir köpek yer almamaktadır. Sanatçının hayvanlaştığına, hayvan ve insan arasındaki ilişkiye vurgu yapılmıştır. Sanatçı performansta kendi gerçekliğini bir kenara bırakıp bir köpeği canlandırarak,

seyirciye kimlik karmaşasını sorgulatmayı sağlamıştır. Seyirciler tedirginlikle onlara zarar verip vermeyeceğini sorarlar ancak Kulik performansı sırasında onu izlemeye gelen seyircilerle iletişim kurmamıştır. Kulik performansında insanların kendileriyle köpeği kıyasladıklarına şahit olmuştur. Performansını İsveç'te yineleyen Kulik, köpek kulübesine girmemeleri gerektiği uyarılarını dikkate almamaları üzerine seyircileri ısırıştır. Bunun üzerine ceza alan Kulik, performansını gerçekleştirmeden önce buna dair yazı yayınladığını söyler. Kulik ısırma eylemini daha önceden tasarlamadığını, spontane geliştiğini belirtmiştir. Sanatçı performansında tam anlamıyla bir köpeğin içgüdülerine göre hareket ettiğini ifade etmiştir. Giovanni Aloi'ye göre insan, şuurunu bir kenara attığında direkt hayvan olarak kalır düşüncesini savunur. Kulik performansı sırasında şuurunu bir kenara atıp tamamen içgüdüsel hareket ettiğini belirtmiştir. Deleuze ve Guattari, taklit yoluyla hayvana dönüşmenin imkansız olduğunu savunur. Unutulmaması gereken en önemli nokta, köpek olmak sanatçı için içsel bir durum olsa bile, seyircileri tarafından yalnızca bir taklitten ibaret görülecektir (Filinta, 2019, ss. 71-72). Ancak sanatçı tamamen hayvan içgüdüünü üzerinde hissederek bir performans sergilemiştir.

Görsel 3.13. Rıza Tan Buğra Özer, “Yoga” (Özer, 2014).

Hindistan’dan tüm dünyaya açılmış olup popülerlik sağlayan yoga, Türkiye’de de ilgi görmeye başlamıştır. Çoğu ülkelerde trend olan yoga, kendine özgü eylemleriyle insanlar tarafından zamanla geliştirilmiş ve eğlenceli hale getirilmiştir. Aynı zamanda karikatür içinde ilham kaynağı olmayı başarmıştır. “Yoga” adlı eser, oldukça erkeksi vücut yapısına ve tavrına sahip bir boğanın, yoga hareketi pozisyonuyla tasvir edilmiştir. Eserde boğa, ayaklarını insan hareketi gibi, olabildiğince yukarı uzatır biçimde işlenmiştir. Tarihte pek çok kez karikatür ve çizgi film gibi alanlarda karşımıza çıkan boğa figürü günümüzde de yaygın bir şekilde bu alanlarda kullanılmaktadır. Eserde boğa figürünün kullanılmasının başlıca sebebi de budur. Figürde insan duruşu ve eylemleri üzerinde durularak figürün hareketlerinde abartıya gidilmiştir. Figüre atfedilen özelliklerin tümü, insana ait özelliklerdir. Sanatçı eserlerini, insanların gündelik yaşamda monotonlaşmış eylemlerini bir boğa gerçekleştiriyor olsaydı nasıl olurdu fikriyle üretmiştir. Eser, boğanın anatomik yapısını en etkili biçimde gösterecek olduğu düşünülen kil ile üretilmiştir (Özer, 2014, ss. 71-80).

Görsel 3.14. Şevket Arık, “Sürü” (Arık, 2006).

Şevket Arık Resim plastik yüzeyden oluşup, iki adet farklı derinlik algısı bulunmaktadır. Yalnızca bir yüzeyde olmasına karşın, açıklık-koyuluk değerleri verilerek derinlik sağlanmıştır. İmgeler yüzeye simetrik ve aynı şekilde yerleştirilerek durağan ve tekdüzelik algısı oluşturularak sürü olma durumuna atıfta bulunmuştur. Resimdeki figürler, diğerleriyle aynı ve eşit konumda olmanın bilinci ile koşulsuz şartsız itaat etme eylemindirler. Yine de bir yandan yaşamlarında farklılaşmayı dilediklerini bilmekteyiz. Figürlerin aynı şekilde tekrar etmesinin başlıca sebebi, doğumla birlikte yaşanılacak olan tekdüze hayat ve fabrikasyon bir üreme anlayışı olmasıdır. Eserde yer alan figürler yarı insan, yarı hayvan biçiminde tasarlanarak doğum öncesi aşamasına atıfta bulunur. Figürler sanki rahim içinde bir otlakta besin alan koyun sürüsüdür (Arık, 2006, s. 26).

Görsel 3.15. Elif Varol Ergen, “isimsiz” (*The Recent Illustrations Of Elif Varol Ergen*, 2019).

Görsel sanatçı ve aynı zamanda eğitimci olan Elif Varol Ergen, eserlerinde genellikle kadın hakları, feminizm, cinsiyet ayrımları, ebeveyn ve çocuk arasındaki bağı ve insan psikolojisini konu almıştır. Ergen’in ilk resimlerindeki figürler, keskin dişleri olan, solgun yüzlü, korkutucu, gizemli ve tuhaf bebeklerden oluşmaktadır. Eserlerinde figürleri deformasyona uğratarak ve insan hayvan imgelerini birleştirerek oluşturmuştur. Karakterlerin formlarında erime, sarkma gibi görünüm söz konusu. Çoğunlukla siyah ve kırmızı renklerini kullanarak kontrast oluşturmaktadır. Ergen’in güncel eserlerine göz attığımızda gizemli, feminen odaklı resmetmiştir. Erkek egemenliğini reddederek, alışagelmış kadın figürlerini bir kenara bırakıp isyankar kadın figürleri resmetmiştir. Toplumun ortak inancı ve düşüncesine karşı “cadı ve cadı” metaforunu ele alıyor. Ergen eserlerinde çoğunlukla dijital medya üretimini kullansa da, geleneksel medyadan da (mürekkep, akrilik, serigrafi) yararlanmaktadır (*Elif Varol Ergen’s Feminist Grotesqueries*, 2017).

“Ergen: Eserlerinde, hükümetlerin kadınlara verdiği sıfatları reddeden küstah kadınlar, kızlar, cadılar, rahibeler, fahişeler anlatılıyor. Aynı hataları tekrar tekrar tekrarlamaktan hoşlanan cesur kadınların karanlık tarafını tasvir ediyor ve yeniden

tanımlıyor.” diye tanımlamaktadır (*The Recent Illustrations of Elif Varol Ergen. Hifuctose*, 2019).

Görsel 3.16. Isabelle Albuquerque, “Orgy For 10 People in One Body” (*Isabelle Albuquerque, Orgy for 10 people in One body*, 2020).

Isabelle Albuquerque dans sanatçısıdır. Dans esnasında vücudunu eğilip büküp kısaltarak duyguları bu hareket ve görsellerle ifade etmektedir. Albuquerque’ye göre beden, bireysel duygular ve empati duygusu için şeffaf bir kutudur. Vücudu sanatçı tarafından tanınmaz bir forma dönüştürür. Dirseğini her salladığında unutulmuş anların yeniden ortaya çıkmasını, ayak parmaklarının her bir kıvrımı ise yeni bir yuva arayan geçmiş yaşamın ta kendisidir. Sanatçı sanata ve kişisel yaşamına yeni bir bakış açısı getirerek insan olan ile insan olmayı yapay zeka ile yeniden geliştirmeyi hedeflemektedir. Sanatçı “Bir Bedende 10 Kişilik Alem” isimli serisinde, hayatında onu derinden etkileyen anılarını, şiirsel bir biçimde açığa çıkararak; efsanelere, tarihe ve çağdaş sosyo-politik eylemlere uyarlamaktadır. Heykelleri, transhümanizmi, birçok kimliği kapsayan vücutları, senkronik duygusal olayları, çoğulculuğu, benlik kaybını, sevgiyi, hazzı, hafızanın dönüşümünü, yakınlık ve uzaklığı çağrıştırarak, vücudun dışında meydana gelen kişilerarası paylaşım yöntemlerini irdeliyor. Albuquerque’nin heykel çalışmaları “*Tek Vücutta 10 Kişi İçin Seks Partisi, her biri farklı bir tek başına malzemedan oluşan, insan ölçeğinde on başsız figür oluşturmak*

için kendi vücudunun dökümünü ve 3D taramasını içeriyor.” (Albuquerque, Orgy for 10 people in One body, 2023)

Görsel 3.17. Kate Macdowell, “Subversive Suburbia” (Tag: Kate Macdowell, 2019).

Kate MacDowell, eserlerinde porselen malzemesini kullanmaktadır. Yarattığı karakterlerde vahşi hayvan ve insan imgelerini birleştirerek rahatsız bir görünüm hedeflemektedir. Sanatçı eserin her bir parçasını kendi elleriyle şekillendirmiştir. Öncelikle ana formu oluşturup daha sonra ayrıntıya inmektedir. Sanatçı insan kafasına hayvan vücudu ekleyerek formlar yaratır. Sanatçı eserlerinde kullandığı malzeme seçimini şu şekilde açıklamaktadır:

Porseleni aydınlık ve hayalet nitelikleri, gücü ve ince doku gösterme yeteneği için seçtim. Ölmekte olan bir ekosistemdeki doğal formların hem geçiciliğini hem de kırılganlığını vurgularken, paradoksal olarak binlerce yıl dayanabilen ve tarihsel olarak yüksek statü ve değerle ilişkilendirilen bir materyaldir. (Tag: Kate Macdowell Hifuctose, 2019)

MacDowell, dünyada birbirinden farklı kültüre ve ortama sahip olan şehirlerde yaşamıştır. Bu durum sanatçının algısını açmış ve dünyaya bakış açısının değişmesini sağlamıştır. Yaptığı seyahatlerden görseller toplayarak yeni fikirler üretmiştir. Kate Macdowell’in çalışmasında, hayvan ve insanların arasındaki

psikolojik ve fiziksel ilişkisi üzerinde duruyor. Sanatçı, hayvanların insanların zihninde tarih ve masallardan da görüldüğü üzere, ve kil, hammadde, efsanevi bir sembol olarak yer aldığını söylemektedir (Tag: Kate Macdowell Hifructose, 2019).

Görsel 3.18. Uffe Isolotto, “We Walked the Earth” (*We Walked the Earth*, 2022).

59. Uluslararası Sanat Sergisi – La Biennale di Venezia'daki “Danimarka Pavyonu”, Uffe Isolotto'nun *We Walked The Earth* enstalasyonuna ev sahipliği yapmıştır. *We Walked the Earth*, geçmişin kırsal Danimarka çiftlik hayatının unsurlarını gelecekte gelen tuhaf bilimkurgu olaylarıyla harmanlayarak izleyiciye sunuyor. Sanatçı günümüzün belirsizliğini unutulmaz şekilde, hiperrealist bir biçimde yansıtmaktadır. Ziyaretçiler Sergi mekanına girerken sanki kendi evlerine girerler. Eşyalarını, yiyeceklerini ve çalışma malzemelerini içeren odalarda yürürken bu yerleştirmelerle karşılaşır. Yaşadıkları bu dünyaya ne olduğu belirsizdir. Tüm bu çevre sadece

belirsizlikle doludur. Trajik bir durum mudur? Umut mu barındırır? Belki de ikisinin de olmadığı söylenilebilir. Kentaurlar başlarda insanlar tarafından tuhaf algılansa da mücadeleleri öyle değildir. Devamlı dönüşen bir dünyanın zorluklarıyla yüzleşmek zorunda kalan Kentaurlar, yoğun bir şekilde ekolojik ve varoluşsal mücadele yaşamaktadır. Zamanla daha da karmaşılaşan ve öngörülemez hale gelen bir mücadeledir. Yerleştirme bizlere *“Bildiğimiz dünya artık yokken biz kim oluruz? Kim olduğumuza mı sığınacağız, yoksa olabileceğimiz şeyde kaçış yolları mı arayacağız?”* sorularını sormaktadır. Fiziksel ve dijital heykel çalışmalarıyla bilinen Uffe Isolotto:

Dünya'da Yürüdüğümüzü Uluslararası Sanat Sergisi - La Biennale di Venezia'nın ziyaretçilerine sunmaktan heyecan duyuyorum. Enstalasyon, insanları ve hayvanları birbirine çok yaklaştırıyor, ancak yalnızca tarihin şimdiki zamanında geçmişle gelecek arasında ne kadar kopuk olduğumuzu, bu kadar çok umut ve umutsuzlukla başa çıkmanın karmaşıklığını göstermek. (We Walked the Earth, 2022)

için olduğunu söylemiştir.

Görsel 3.19. William Wegman, “Man Ray” (*William Wegman, 2023*).

Kariyeri boyunca klasik gri köpekleriyle tanınan sanatçı William Wegman, Bem Kunsthalle’de 1969 tarihinde “Tutumların Şekillendiği” ve 1972 tarihinde Kassel’deki “Documenta V” gibi çığır açan sergilere dahil edilen başarılı bir ressamdır. 1970’lerin başında yaptığı “Man Ray” isimli kavramsal videolar çeken sanatçı bu videolarında köpeği zarif Weimaraner’e yer vermiştir. İdeal yüksek sanat ve kültür anlayışına ket vuran sanatçı, taşınabilir kamerayla tek seferde kaydedilen videolar çekmiştir. Sanatçı eserlerinde absürdist denilen üslup yaratmayı hedeflemiştir. Daha sonraki yıllarda sanatçı, Adam Ray ve yeni nesil Weimaranerler’i üretti. William Wagman, köpek kafası ve insan bedenini bütünleştirerek, onları bazen manzaralarda gizlemiş zaman zaman günlük insani yaşamlara yerleştirmiştir. Modern mobilyalar üzerinde, köpeğe insan ve masalsı kostümleri giydirek fotoğraflamıştır. Sanatçı insan ve hayvanı bütünleştirerek gerçeküstü bir üslup yakalamıştır. Bu fotoğraflar izleyiciye komik, uyanık, sevimli gelmiş, aynı zamanda insan psikolojisini ve kırılganlığını yansıtmıştır (*William Wegman, 2023*).

Görsel 3.20. John Isaacs, “Maymun” , (John Isaacs, 1995).

John Isaacs gerçekliği deforme edilmiş hayvan figürleriyle bilinen bir sanatçıdır. Absürt ve formu bozulmuş heykelleriyle kültürlerin hayvanı nasıl temsil ettiği üzerinde durarak eleştirmiştir. Bkz. “Maymun” isimli heykelinde, absürt bir maymun figürü oluşturmuştur. Oluşturulan bu heykelde, maymunun elleri ve ayakları beş yaşındaki bir çocuğun ellerinin kalıbı ile yapılmıştır. Isaacs, bu uzuvların sadece uzuv olarak işlev gördüğünü ve başka bir amaç taşımadığını belirtir. Isaacs farklı materyaller kullanarak oluşturduğu bu eserinde hayvanın temsilini sorgular. Popüler kültürün hayvanları insanlaştırdığı ve idealize etmesine karşı bir tepki niteliği taşımaktadır (Filinta, 2019, s.81).

4. KİŞİSEL ÇALIŞMALAR

“Görsel Sanatlarda İnsan ve Hayvanın Bütünleşmiş İmgeleri” isimli tez konumla ilişkili ürettiğim sanatsal çalışmalarda, günümüzde hayvan ve insanın konumunu, benzerliğini, farklılıklarını ve hayvanlara ait parçalarla insana ait parçalar bir bütün olarak ele alınmıştır. Hayvan ve insanın birbirine hemen hemen her konuda benzer oluşuyla birlikte birbirinden onu ayıran temel şeyin dil olduğu bilinmektedir. Çalışmalarımın ortak noktası insan ve hayvana ait metaforların bütünleşmesi ile insanla hayvanı aynı konuma getirmesidir.

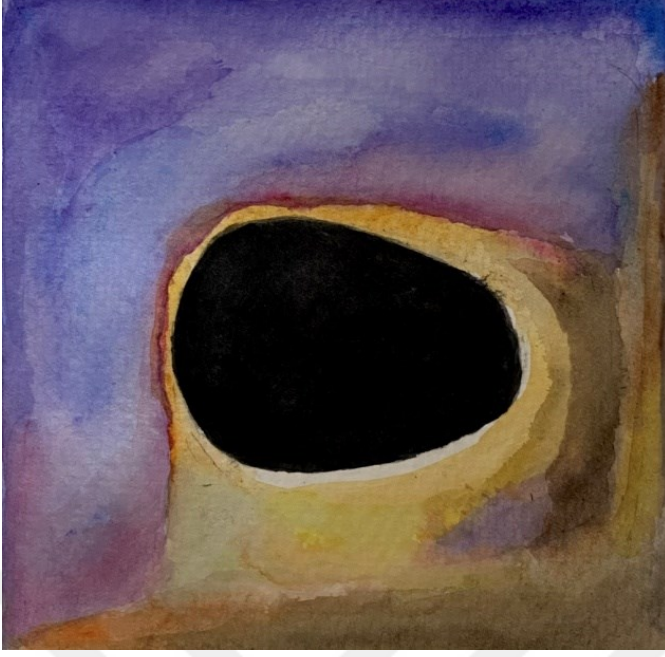
Üretimlerimin çoğunu yaşadığım ilçedeki hayvanlardan ilham alarak yapmamla birlikte, tez araştırmalarımın sonucunda elde ettiğim bulgular, incelemiş olduğum sanatçı ve eserlerinden etkilenerек oluşturulmuştur. Genellikle hayvana ait bir uzvun insanla bütünleştirilmesiyle absürtlük oluşturulmuştur.

Tez konumla ilişkili olarak ürettiğim eserler, suluboya, akrilik boya, fotoğraf, dijital tasarım teknikleriyle oluşturulmuştur.

Görsel 4.1. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series”, 2022.

Geometrik şekillerin felsefesine bakıldığında Kare formu insanda güven duygusunu temsil etmektedir. Seri, daire formunda olan 4 adet hayvan gözlerini kare formuna dönüştürerek hayvan gözünün insanda güven duygusunu sağlamasını hedeflemektedir. Çeşitli hayvanlara ait olan bu gözler insan müdahalesiyle soyut bir imgeye dönüştürülmüştür. Bu sayede ilk bakışta hayvan gözlerine benzerliğini sorgulamaktadır. Doğa ve hayvanlar arasında olan bağın önemini vurgulayan düşünceler ışığında John Berger’in “Hayvanlara Niçin Bakarız” adlı kitabından esinlenerek oluşturulmuştur. 30x30 cm ebatlarında olan seri, suluboya tekniği ile yapılmıştır.

Görsel 4.2. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series” detay 1. (balık gözü)

Balık gözü daire formundan çıkarılıp kare formuna dönüştürülmüştür. Balığın gözleri suluboya tekniği ile yapılmıştır.

Görsel 4.3. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series” detay 2. (kertenkele gözü)

Kertenkele gözü daire formundan çıkarılıp soyutlaştırılmıştır.

Görsel 4.4. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series”, detay 3. (tokay kertenkelesi gözü).

Kertenkele gözü daire formundan çıkarılıp kare formuna dönüştürülerek soyutlaştırılmıştır.

Görsel 4.5. Tülin Aşlar, “Animal Eyes Series”, detay4. (balık gözü).

Balık gözü daire formundan çıkarılıp soyutlaştırılmıştır, kare çerçeve içerisine sıkıştırılmıştır.

Görsel 4.6. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”2022.

John Berger’ göre bir hayvan insanlara oranla başka bir hayvana, insana veya nesneye görme açısından daha duyarlı ve açıkgozlüdür. İnsana bakışında, başka bir varlığa bakışını karşılaştırdığımızda ise ayırt edilecek bir farklılık yoktur. Hayvan ve insan birbirlerini bakışlarıyla şaşırtabilirler. İnsan çevresindeki varlıklara korkuyla ve bilgisi dışında bakar. Bu nedenden dolayı hayvanın görüşü, insanın bakışıyla aynıdır. Bu görüşlerden yola çıkarak ürettiğim seri, insanın hayvan kadar duyarlı ve açıkgozlu bakmasına vurgu yapmaktadır. Eserde 12 adet hayvana ait göz bebekleri insan gözüyle bütünleştirilmiştir.

Görsel 4.7. Tülin Aşlar, "Animal and Human Eyes", detay 1.

İnsan göz yuvasının içerisine uzun kulaklı baykuş göz bebeği yerleştirilmiştir.

Görsel 4.8. Tülin Aşlar, "Animal and Human Eyes", detay 2

İnsan göz yuvasının içerisine papağan göz bebeği yerleştirilmiştir.

Görsel 4.9. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”, detay 3.

İnsan göz yuvasının içine yılan göz bebeği yerleştirilmiştir.

Görsel 4.10. Tülin Aşlar, “Animal and Human Eyes”, detay 4

İnsan göz yuvasının içine iguana göz bebeği yerleştirilmiştir.

Görsel 4.11. Tülin Aşlar, “Aidiyet” 2021.

20. Yüzyıl kapitalizminden önce insanın en yakını hayvanlardı. Bu durumdan sonra insan ve hayvanın arasındaki mesafe artmıştır. “Aidiyet” isimli eserle hayvan ve insan arasındaki mesafe yeniden yakınlaştırılmıştır. İnsanın kendinden gördüğü bir canlıyla bütünleşmesi, zamanla onu ailesinden bir parça olarak görmesine, kendisiyle psikolojik ve fiziksel benzerliklerine odaklanmaktadır. Eser fotoğraf tekniği ile üretilmiştir. Aynı zamanda eser; hayvan ve insanın aile olduğuna, bunun kaçınılmaz bir öncül olduğuna vurgu yapan, Piccinini’ye ait “Biz Bir Aileyiz” temasını barındıran esere gönderme yapmaktadır (Bkz. görsel: 4.11).

Görsel 4.12. Tülin Aşlar, “Küpeliler”, 2022.

Gıda güvenliği, tarım ve hayvancılık politikaları gibi gerekçelerle büyükbaş ve küçükbaş hayvanların, doğumlarından ölümlerine bütün ömürleri kayıt altındadır. Bu durum özellikle teknolojik gelişmelerle her hareketi büyük verinin bir parçası haline gelen insanların durumuyla özdeşleşir. Hayatları tamamen takip altındadır. Hayvana ait küpelerde yer alan rakamlar, onlara ait bir nevi insanların kimlik numaraları gibidir. Bu benzerlikle hayvanların kulaklarına takılan küpe insana takılarak, insanların kimlik numaralarına benzerliğine vurgu yapmaktadır. Eser 15x10 cm ebatlarında seramik heykel malzemesinden 25 adet üretilmiştir.

Görsel 4.13. Tülin Aşlar, “Küpeliler”, detay.

Görsel 4.14. Tülin Aşlar, “Küpe 2”, 2022.

Görsel 4.15. Tülin Aşlar, “Renkli Küpeliler”, 2019.

Renkli küpeler insanların birbirinden farklı özelliklere farklı karakterlere sahip olduklarını yansıtmaktadır. Belli bir kimliğe ait olan sarı küpeye karşı farklı renklerdeki küpeler tek tipleşmeye tepki niteliğindedir. Eser 9 adet olup, 13x20 cm ebatlarında karışık teknik ile üretilmiştir.

Görsel 4.16. Tülin Aşlar, “Absurd”, 2022.

“Absurd” adlı eserde William Wagman’ın absürdist üslupla ürettiği eserlerden ilham alınmıştır. Balık gözüne ait görseller insan bedeniyle birleştirilerek, absürt ve gerçeküstü bir görünüm yaratmak hedeflenmiştir. Aynı zamanda insan bedeniyle balığa ait bu gözlerin birleştirilmesiyle hayvan ve insan arasında yakınlık ve bağ kurmak hedeflenmiştir.

Görsel 4.17. William Wagmen “Polaroids” (Hutton, 2018)

Görsel 4.18. Tülin Aşlar, “Absurd”, Detay 1.

Balık gözü insan gözü ile birleştirilmiştir.

Görsel 4.19. Tülin Aşlar, “Absurd”, Detay 2.

Balık gözü insan suretiyle kaynaştırılmıştır.

Görsel 4.20. Tülin Aşlar, “Absurd”, Detay 3.

Balık gözü insan gözü ile bütünleştirilmiştir.

5. SONUÇ

Görsel sanatların ilk parçası olarak kabul edilen resim sanatının, ilk metaforu olan hayvan imgesi geçmişten günümüze kadar sanattaki varlığını her zaman korumuştur. Sanat akımları zamanla değişmiş olsa bile hayvan, görsel sanatların bir parçası olmaya devam etmiştir. Hayvan gerek felsefede gerek mitolojide gerekse görsel sanatlarda insandan hem ayrıştırılmış hem de bütünleştirilmiştir.

Günümüzde hayvan ve insanın varlığı birbirinden tamamen ayrıştırılarak hayvanın ötekileştirilmesi durumu söz konusudur. Aslında hayvanın da insan gibi doğanın birer parçası olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.

Hayvan ve insanın benzerlikleri üzerinde duran, hayvan ve insanı eserlerinde bütün olarak tasvir eden, 1960 öncesi ve sonrası sanatçılar incelenmiştir. İncelenen çalışmalarda hayvan ve insanın fizyolojik bağlamda benzerlik göstermelerinin yanı sıra duyuşsal benzerliklerinin de olduğu kanısına varılmıştır. İnsanlığın varoluşunun ilk zamanlarından günümüze en yakınında her zaman hayvan varlığını korumuştur. Ancak hayvanların, insanların merkezlerine yaklaşmalarının başlıca kaynağı insanların yaşamsal fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için ihtiyaç duymalarıdır. Hayvan ve insanın arasında çok fazla benzerlik olmasına karşın, insan her zaman kendisini daha üstün tutmayı başarmıştır. Bunun temel sebebinin “DİL” olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Hayvan ve insanın tüm benzerlikleri ve farklılıkları sanatın bir parçası olmayı başarmıştır.

Bu araştırma sonucunda, hayvana karşı yaklaşımlarım doğrultusunda, araştırdığım sanatçı eserleri ve akademik makale, dergi, metin okumalarından ilham alarak kendi çalışmalarımı oluşturdum. Araştırmalarım sonucunda farklı teknik ve malzemelerle üretilmiş eserler kendi çalışmalarımı üretirken tuval, suluboya, heykel, dijital kolaj, fotoğraf gibi farklı malzeme, teknik ve yöntemleri kullanmamı sağlamıştır. İnsanların hayvanların üzerinde kullandıkları nesneleri işlevinden uzaklaştırıp insanın bir parçası haline getirebileceğimi sonucuna ulaşmamı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Agamben, G. (2018). *Açıklık* (Çev. M. M. Çilingiroğlu). Yapı Kredi Yayınları.

Albuquerque Orgy for 10 people in One body. (2023) Nicodim Gallery.

Erişim 16 Mayıs, 2023.

[https://www.nicodimgallery.com/artists/isabellealbuquerque?view=sli
der#3](https://www.nicodimgallery.com/artists/isabellealbuquerque?view=sli
der#3)

Arık, Ş. (2006). *Resimde Prematüre Figürler*. (Yüksek Lisans Sanat Eseri

Çalışma Raporu, Hacettepe Üniversitesi) Açık Bilim Yök.

<https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/468659>

Aristoteles, (2011). *Hayvanların Hareketleri Üzerine* (Çev. F. Akderin). Say Yayınları.

Babayiğit, E. (2022). *Resim Sanatında Fantastik Realizm*” (Yüksek Lisans

Tezi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Bartolomeo Manfredi- Aşk Tanrısının Cezalandırılması. Wikimedia. (2018, 3 Kasım). Erişim 9 Aralık, 2023.

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bartolomeo_Manfredi_-
_Cupid_Chastised_-_1947.58_-_Art_Institute_of_Chicago.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bartolomeo_Manfredi_-_Cupid_Chastised_-_1947.58_-_Art_Institute_of_Chicago.jpg)

Berger, J. (2009). *Hayvanlara Niçin Bakarız*. (Çev. C. Çapan). Tudem Yayın Grubu.

Beydiz, M. G. (2016). *Mitolojiden Sanata Hayvan İmgesi*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Cömert, B. (2010). *Mitoloji ve İkonografi*, De Ki Yayınları.

Faun Revealing a Sleeping Woman (Jupiter and Antiope, after Rembrandt.

(2024). Tate. Erişim 8 Aralık, 2018. <https://bit.ly/2QUe5Se>

- Jan Brueghel (II) & Peter Paul Rubens - Pan and Syrinx (Staatliches Museum Schwerin).jpg*. (2017, 27 Ağustos). Vikipedi. Erişim 13 Eylül, 2023.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Brueghel_%28II%29_%26_Peter_Paul_Rubens_-_Pan_and_Syrinx_%28Staatliches_Museum_Schwerin%29.jpg
- Filinta, G. (2019) *Güncel Sanat Pratiklerinde Özne-Nesne Bağlamında Hayvan Figürü Kullanımı*. (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi).
- Guo, Z. (2021) *The Art of Patricia Piccinini*. Zijin Guo UNSW, NSW, Avustralya.
- Güzel, B. (2017) *Antik Yunan Mitolojisinde Theseus*. (Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi).
- Hararı, Y. N. (2015) *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens* (Çev. E. Genç). Kolektif Kitap.
- Herbert Draper - The Lament for Icarus - Google Art Project. Vikipedi. (2013, 20 Kasım) Erişim 23 Nisan, 2024.
https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Herbert_Draper_-_The_Lament_for_Icarus_-_Google_Art_Project.jpg
- Hora, N. (2000). *Salvador Dali'nin Eserlerindeki Mitolojik Referanslar: Leda Efsanesi*. Erişim 26 Nisan, 2024. https://www-salvador--dali-org.translate.goog/en/research/archives-en-ligne/download-documents/3/mythological-references-in-the-work-of-salvador-dali-the-myth-of-leda?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc
- Hutton, B.(25 Eylül 2018) *Man Ray the Weimaraner, William Wegman'S Original Muse*. Another. Erişim 2 Haziran, 2024.
<https://www.anothermag.com/art-photography/11191/man-ray-the-weimaraner-william-wegmans-original-muse>

İndirkaş, Z. (2011). *Gustave Moreau'nun Resimlerinde Mitosların Anlamı*. İstanbul University Press. Erişim 12 Eylül, 2023.

<https://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/jah/article/gustave-moreaunun-resimlerinde-mitoslarin-anlami>

İndirkaş, Z. (2016, 9 Şubat) . *Gustave Moreau'nun Oedipus ve Sfenksi'nde Sembolik Anlatım*. Metin Akgün Wordpress. Erişim 12 Eylül, 2023. <https://metinakgun.wordpress.com/2016/02/09/gustave-moreaunun-oedipus-ve-sfenksinde-sembolik-anlatim/>

John Isaacs. Artuk. (2024, 23 Nisan). <https://artuk.org/discover/artists/isaacs-john-b-1968> Erişim 12 Eylül, 2023. <https://fahrenheitmagazine.com/tr/sanat/bu-g%C3%BCzel-eserleri-yaratan-%C3%BCnl%C3%BC-kolaj-sanat%C3%A7%C4%B1lar%C4%B1#lg=1&slide=3> (marlx)

Elif Varol Ergen's Feminist Grotesqueries.(2017, 29 Nisan). Juxtapoz Art& Culture Erişim 12 Eylül, 2023. <https://www.juxtapoz.com/news/illustration/elif-varol-ergen-s-feminist-grotesqueries/>

Kaya, P (2022) *Plastik Açından Yapısökümcü Bir Okuma: Dada ve Gerçeküstücülük*. (Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi). Erişim 23 Nisan, 2024. file:///C:/Users/pc/Desktop/t%C3%BClin%20a%C5%9Flar,%20tez/P%C4%B1nar_Kaya%20max%20ernst.pdf

Danish Pavilion , We Walked the Earth. (2022, 23 Nisan). Kunst Danish Arts Foundation. Erişim 12 Eylül, 2023. https://www.kunst.dk/english/art-forms/visual-arts/danish-pavilion?fbclid=PAAaEtdT0Fw1udTGv_pUbFY3QsRucFK2VBYbi1hyYlhjLvtlQjZv_4QDZnSQ_aem_AXjGbkmE_qBbPnEWVvbzeVmMQW5TJsRr8gh8DclxbQ0EJqF4Uofom2dC2GIh_tz1jY

Leda Atomica. Wikipedia. (2023, 1 Kasım). Erişim 23 Nisan, 2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Leda_Atomica

Willam Wegman. (2023, 16 Eylül). Lisa Sette Gallery Erişim 12 Eylül, 2023. <https://lisasettegallery.com/artist/william-wegman/>

Medusa by Caravaggio. (2008, 18 Mayıs). Vikipedi. Erişim 12 Eylöl, 2023.
https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Medusa_by_Caravaggio.jpg

Necla Rüzgar- Fauna. İstanbul Modern. Erişim 12 Eylöl, 2023.
<https://www.istanbulmodern.org/en/collection/collection/5?t=3&id=2209>

Isabella Albuquerque. Nicodim Gallery. Erişim 20 Kasım, 2023.
<https://www.nicodimgallery.com/artists/isabelle-albuquerque?view=slider#21>

Öksüz, A. (2019). *Sanatsal İfade de Başkalaşım*. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi).

Özdemir, D. (2022). *Yunan Mitolojisi nde Pan Tanrısı ve Resim Sanatına Yansıması*. Hakkari Üniversitesi, İdil Dergisi.

Özer, R. T. B. (2014). *Karikatürize Edilmiş Seramik Boğa Figürleri*. (Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi). Open Acces.
<https://openaccess.hacettepe.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11655/2372/2afcf2fa-2780-4ef1-af1c-0d5cb0bf5312.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pablo Picasso Minotaure Collage. (2010, 16 Haziran). Flickr. Erişim 23 Nisan, 2024.

<https://www.flickr.com/photos/51188326@N06/4705112106>

Patricia Piccinini. Brooklyn Museum. Erişim 23 Nisan, 2024.
https://www.brooklynmuseum.org/eascfa/about/feminist_art_base/patricia-piccinini

Sadık, C. (2021) *Uygarlığın Ayak İzleri Batı Resim Sanatında Mitoloji*. Epsilon Yayınevi.

Sears, K. (2019) *Mitoloji 101* (Çev. E. Duru) İstanbul: Say Yayıncılık.

- Sezer, E. (2021), *Ben İnşasında Hayvan Varlığının Etkilerinin Sanatsal Örneklerle İncelenmesi* . Dergipark. Erişim 9 Eylül, 2023.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1863447>
- Smith, A. (2019, 15 Nisan) *The Recent Illustrations of Elif Varol Ergen*. Erişim 9 Eylül, 2023. [tps://hifructose.com/2019/04/15/the-recent-illustrations-of-elif-varol-ergen/](https://hifructose.com/2019/04/15/the-recent-illustrations-of-elif-varol-ergen/)
- Suad, A. (2017) *Mitolojik Aşk Hikayeleri*. Maviçatı Yayınları.
- Şimşek, H. (2019, 26 Temmuz). *Yer Bulamamışlar İçin Bir Ses: Necla Rüzgar*. Erişim 23 Nisan, 2023.
<https://www.gazetebilkent.com/kultur-sanat/765/yer-bulamamislar-icin-bir-ses-necla-ruzgar/>
- Tag: *Kate Macdowell Hifructose* (2019, 6 Haziran) Erişim 12 Eylül, 2023.
<https://hifructose.com/tag/kate-macdowell/>
- The Recent Illustrations of Elif Varol Ergen*. (2019,15 Nisan). Hifructose. Erişim 12 Eylül, 2023. <https://hifructose.com/2019/04/15/the-recent-illustrations-of-elif-varol-ergen>
- Uçar, M. (2014). *Caravaggio 'nun Eserlerinde Vahşetin Görselliği*. (Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi)
- Uffe Isolotto “*We Walked the Earth*” *Pavilion of Denmark Venice Biennale Art Exhibition*. Visit Venice İtaly. Erişim 12 Eylül, 2023.
<https://www.visit-venice-italy.com/biennale-venice/2022/uffe-isolotto-venice-biennale-art-exhibition.html>
- Alarming Juxtapositions of Human and Natural Elements in Sculptures by Kate MacDowell*. (7 Mart 2018). Usa Art News. Erişim 12 Eylül, 2023. <https://usaartnews.com/events/motion/alarming-juxtapositions-of-human-and-natural-elements-in-sculptures-by-kate-macdowell>
- Vergangene Auktion*. Artnet. Erişim 12 Eylül, 2023.
<https://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/rudolf-hausner/adam-und-pegasa-dTweO656DEaxLTcZNYtWCw2>

William Wegman. Lisa Sette Gallery. Erişim 12 Eylöl, 2023.

<https://lisasettegallery.com/artist/william-wegman/>

Wilkinson, P. Ve Philip, N. (2010) *Görsel Rehberler Mitoloji* (Çev. M.

Uzun). İnkılap Kitabevi Yayınları.

Yavuz, H. H. (2022, 1 Mart) *Mitoloji Kahramanları: Nü Wa*. Mistik alem.

Erişim 12 Eylöl,2023. <http://www.mistikalem.com/mitoloji/mitoloji-kahramanlari-tanrica-nu-wa-haberi-19146>

Yılmaz, D. (2018). *Çin Mitolojisindeki Kadın Karakterler: Shan Hai Jing*

Eseri Üzerinden Bir İnceleme Erciyes Üniversitesi, Curr Res Soc Sci

Cilt: 4 Sayı: 1, 18 - 28, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/415974>

ÖZGEÇMİŞ

